

*др Радомир Буровић, проф.
Правног Факултета у Београду*

ПОВОДОМ 40-ТЕ ГОДИШЊИЦЕ УСТАНКА И СОЦИЈАЛИСТИЧКЕ РЕВОЛУЦИЈЕ НАРОДА И НАРОДНОСТИ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Године 1941. букнуо је пламен у мраку поробљене Европе. Тај пламен је настао из упаљених бакљи слободе наших народа и народности, који су на позив Комунистичке партије Југославије пошљи у борбу за национално и социјално ослобођење. Фашистичке силе су биле у највишем успону, ст-рах је овладао Европом и светом, али наши народи и народности нису клонули. Устанак је такоређи у једном трену плануо у читавој Југославији. Отпочела је надчовечанска борба за слободу и достојанство човека. Стварање првих ослобођених територија у орцу поробљене Европе. Сламање, једне за другом, седам непријатељских и квинслишких офанзива. Победоносан ход Революције у ослобођењу нашаћене земље. Победа у оружаној борби и коначно ослобођење и успостављање нове народне власти на чита-вој територији Југославије. Тај — „јуриш на небо”, како се понекад каже, био је могућ јер је Комунистичка партија Југославије на челу са Титом, могла и умела да организује све напредне снаге наше земље, све људе који воле слободу и правду. Тако је „удар нашао искру у камену”, а из искре је букнуо неуништиви пламен борбе за слободу и праведну ствар наших народа и народности. Дванест хиљада чланова КПЈ и тридесет хиљада скојеваца било је у стању 1941. године заједно са стотинама хиљада патриота да поведе и организује Народноослободилачки рат таквих размера који је изненадио не само наше непријатеље, него и наше савезнике. Тако, већ крајем 1941. године партизанске снаге везују 480.000 непријатељских војника (90.000 немачких, 330.000 италијанских, 40.000 бугарских и 20.000 мађарских). Уколико се томе додају и квинслишке јединице, онда је те године на југо-словенском ратишту било ангажовано 600.000 окупаторских и колаборацио-нистичких војника. То је био огроман допринос борби свих слободољубивих народа света против фашистичке немани. Тај допринос је растао из године у годину док се није завршио блиставом победом и ослобођењем наше на-

паћене земље. Овај велики подвиг народи су платили огромним жртвама — 1. 700.000 Југославена је погинуло, а од тога 305.000 бораца НОВ и ПОЈ, а преко 425.000 их је рањено. На југословенском ратништву погинуло је 450.000 непријатељских војника, подофицира и официра. Југославија је претрпела велике материјалне штете у износу 47 милијарди долара по ценама из 1938. године.

Правни факултет у Београду, веран својим слободарским традицијама, васпитавао је поколења правника који су се калнили у предратној револуционарној борби. Студенти и наставници Правног факултета дали су богат обол у устанку и социјалистичкој револуцији наших народа и народности. О масовном учешћу правника, студената овог Факултета и њихових хероизму, најречитије говори податак да је 99 студената овог Факултета одликовано Орденом народног хероја, од којих је 66 погинуло у току народно-ослободилачког рата и социјалистичке револуције. На бојним пољима ширум Југославије гинули су и побеђивали студенти овог Факултета, високо носећи заставу устанка и револуције. Многи од њих су постали прослављени руководиоци — команданти и комесари јединица Народноослободилачке војске Југославије, чланови изабраних органа нове револуционарне власти.

Устанак 1941. године није био само револт него почетак социјалистичке револуције наших народа и народности. Социјалистичке револуције која још траје. То је трајна револуционарна борба за ново друштво, за нове социјалистичке самоуправне односе. Година 1941. је била почетак тога револуционарног преображаја. Наравно, као и сваки почетак, тада је било најтеже. Али и сада није лако. Послератна изградња била је изузетно тешка.

Изградња нове, револуционарне народне власти започета у првим устанничким данима и развијана у току оружаог дела револуције, захтевала је даље изузетне напоре. Оснивањем народноослободилачких одбора ударени су темељи нове револуционарне власти — устанак се постепено претвара у народну револуцију. Прво и друго заседање АВНОЈ-а одређује правце наше нове социјалистичке државности и федеративног уређења земље. Био је потребан и велики интелектуални напор да се успешно организује и даље развија изградња свих органа власти. Правници, међу њима и ранији студенти и наставници овог Факултета дали су значајан допринос том напорном послу. Они су били први законописци. Скоро да није постојало ни једно радно или законодавно тело у нашој послератној изградњи где нису радили и давали свој допринос дипломирани правници овога Факултета и његови наставници. Тако Правни Факултет у Београду, није био само висока школа правних стручњака за обављање одређених правосудских функција, него и школа законописаца и људи који су стварали нови социјалистички правни систем.

Тек што је умукло оружје и једва се стишао ратни вихор, Факултет је отпочео са редовном наставом и школским радом. Требало је наставити прекинуто, залечити ране које је непријатељ нанео Факултету, јер је хиљаде студената и десетине наставника овог Факултета пало херојском

смрћу у четворогодишњој борби, и поћи смело у стварању нових стручњака-правника и даљем развијању правне науке. Задатак није био лак. Полет и револуционарни занос су надокнадили кадровске и материјалне тешкоће. Колики је то напор учињен у послератном периоду наше социјалистичке изградње на Правном факултету у Београду, сведоче и ови подаци. Тако у периоду од школске 1945/46 до школске 1981/82. године укупан број уписаних студената (редовних и ванредних) износи 67.720. Од тога броја дипломирало је 24.033. У послератном периоду 470 доктораната је одбранило докторску дисертацију и стекло докторат правних наука. Од школске 1962/63 отпочела је настава последипломских студија за стицање магистарата правних наука. До сада је 776 последипломаца положило усмени магистарски испит, а 453 одбранило магистарске радове и стекло звање магистра правних наука. За све предмете који се предају на основном курсу — четворогодишњим студијама постоје уџбеници, приручници и практикуми, које су написали наставници и сарадници овога Факултета. Низ уџбеника и других радова наших наставника представља изузетан допринос нашој правној науци, пракси и развоју права и правног система у нашој земљи. Може се без лажне скромности истаћи да би наша правна наука била знатно сиромашнија без доприноса који је у послератном периоду дао овај Факултет, у првом реду наставници и сарадници Факултета. То је урадио један релативно малобројани колектив. На Правни факултет у Београду је од 1945. године до данас ступило у радни однос 136 наставника и сарадника. Сада на Факултету ради 104 наставника и сарадника. Друштвена заједница одала је признање Правном факултету у Београду за његов самопрегоран рад. Факултет је одликован Орденом за заслуге за народ са златном звездом и Наградом „Вук Караџић“. У наведеном периоду на предлог Факултета одликовано је 16 наставника и 1 радник факултета високим одликовањем. 7 наставника су чланови Академије наука, 5 наставника су чланови Научног друштва СР Србије, 2 наставника су награђена Наградом АВНОЈ-а, 4 наставника су награђена Седмојулском наградом, 5 наставника су награђени Октобарском наградом за научна дела. Правни факултет је у извесном смислу био матични факултет за све правне факултете у СР Србији, па у извесном смислу и за већину правних факултета који су се после рата отворили широм земље.

Десетине хиљада правника изашлих са овог Факултета, на разним дужностима, били су делиоци права и правде. Од њиховог рада у многа места је зависило да ли ће наши радни људи остварити своје самоуправна права. Исто тако, у свим нашим организацијама удруженог рада правосудним установама и органима делују правници. Од њиховог социјалистичког васпитања, стручности и смисла за истрајни и самопрегорни рад у многа места зависи решавање низа тешкоћа на којима се мора ангажовати читава наша друштвена заједница. Тако у борбу за стабилизацију наше привреде, Правни факултет и његови бивши и садашњи студенти морају заузети достојно место у првим редовима борбе за остваривање задатака које поставља Савез комуниста Југославије и наша друштвена заједница. Правници морају

бити ангажовани и доследни у борби против свих негативних појава које изазивају данашње тешкоће (привредних престапа, корупције, нелојалног понашања, присвајања друштвене имовине, разних облика малверзације, самовоље, злоупотребе власти и других облика кршења друштвене дисциплине). Факултет се мора још више отворити према друштвеној заједници и сарадњи у разним доменима. Та сарадња би требало да се оствари почев од доношења наставних планова и програма, одређивања облика и садржаја настава, којима се обезбеђује одговарајући профил правног стручњака, правника способног да одговори тешким задацима у периоду стабилизације. Затим, сарадња у погледу политике уписа и одговарајућег планирања правних кадрова. До сада у овој области није испољена одговарајућа сарадња. Морало би се нешто предузети и од стране друштвене заједнице и Факултета да до такве сарадње дође и да она буде трајна и дугорочна. За сада имамо неодрживу ситуацију, да Правни факултет уписује велики број студената и више него што пружају његове просторне и кадровске могућности, а да код интересних заједница за запошљавање, само у Београду, на евиденцији стоје неколико стотина дипломираних правника. Таква је ситуација и у другим већим правдовима, па чак и у мањим местима. Очигледно да се један овакав несклад у будућој сарадњи друштвене заједнице и Факултета мора решити, тј. ускладити упис нових студената са потребама друштва.

Студенти и наставници Правног факултета, прослављајући ова два велика јубилеја, свесни задатака, а надахнути примерима хероизма и самопрегорности предратних и генерација које су учествовале у устанку и социјалистичкој револуцији народа и народности Југославије, учиниће све да достојно изврше све постављене задатке и да допринесу решавању тренутних тешкоћа које су настале у победоносном току социјалистичке револуције и у изградњи самоуправног социјалистичког друштва.

Правни Факултет је дужан не само према генерацијама које су са њега изашле, него и према будућим генерацијама. Од рада и залагања и наставника и студената овог Факултета зависи васпитање многих будућих генерација које ће доћи и завршити овај Факултет. Од њиховог васпитања и спремности да се као правници укључе у борбу за доследно остваривање самоуправног социјализма у нашој земљи зависиће да ли ћемо брже или спорије остварити постављене циљеве. Надамо се да ће наш Факултет бити способан да изврши овако велики задатак на срећу и добробит наше социјалистичке отаџбине.

Х В А Л А !